

KULTUUR.
POSTIMEES.EEEstonia Selts täidab
Jaan Krossi unistuse

■ Täna täitub 101 aastat kirjanik Jaan Krossi sünnist. 1947. aastal Patarevi vanglas olles kirjutas ta luuletuse «Hinge süünd» ning unistas, kuidas ta selle Estonia teatris ette kannab. Seda ei juhtunud kunagi. Nüüd on Estonia Selts otsustanud oma auhikme unistuse tema sünniaastapäeval ellu viia. Täna pannakse Estonia teatris publiku jalutusruumi üles A1-möödus koopia vanglas kirja pandud luuletuse käsikirjast ning teisi käsikirjalisi materjale. Samal õhtul loeb vahetult enne etendust Tallinna Linna-teatri näitleja Alo Kõrve Estonia teatri lavale ette luuletuse «Hinge süünd».

Avatakse EKA tudengite
eksperimentaalmoenäitus

■ Alates eilsest saab Viru keskuse aatriumis külastada Eesti Kunstiakadeemia tudengite eksperimentaalset moenäitust «Multiversum» ning tutvuda VIRUXEKA Design Export Award 2020. aasta parimate moeloojate ja nende brändidega. «Multiversum» on Eesti Kunstiakadeemia moe-, tekstiili- ja aksessuaaritudengite eksperimentaalmoenäitus. Tudengite vaimumaailmadest tõusnud metamorfooside universum sündis moelooja Liisi Eesmaa ja kunstnik Flo Kasearu juhendamisel, fotod jäädvustas Riina Varol. Kunstnikena astuvad üles Karl Joonas Alamaa, Anete Pedaru, Anna-Maria Beketova, Marin Nooni, Riita Volkov, Mirjam Mõtus, Piret Roos, Grete Rattasepp, Liisa Torsus, Mirell Vinnal, Killu-Triin Pajumets, Liilia Pilden ja Kärolin Raadik.

Helena Kochi raamatus
tegutsevad köögiviljad

■ Helena Kochi (pildil) äsja ilmunud «Kartuli kuningriik» sisaldab humoorikaid ja fantaasiaküllaseid lugusid aedviljadest ning on lugemisvara koolieelkutele ja vanematele lastele, lapsevanematele rääkimata. «Kartuli kuningriik» on Helena Kochi kolmas lasteraamat. Sellele joonistas pildid Anne Pikov ja raamatu andis välja Koolibri.

Palat pani vana loo
uussalvestise vinüülingile

■ Aastakümneid varjusurmas olnud legendaarne Eesti thrash metal'i ansambel Palat salvestas mullu uuesti oma 1988. aastast pärineva pala «We Play Life» ning avaldas selle tänavu 12-tollisel singlil. Plaadi B-poollel on samast loost remiks, mille tegid Meelis Meri ja Ville Veering ehk Mr. Clay. Väljaande tiraaž on piiratud, selle turustamise tegeleb kauplus Nailboard.

Ilmunud on Alo Põldmäe
raamat Ludvig Juhtist

■ Ilmunud on Alo Põldmäe raamat Eesti ühest tuntuimast kontrabassimängijast Ludvig Juhtist «Kalevipoeg kontrabassiga», mis tutvustab põhjalikult muusiku põnevat elusaatust. Sõnapaar «Kalevipoeg kontrabassiga» sobib igati iseloomustama jõulist ja hiiglasliku füüsisega Ludvig Juhti (1894–1957), kes kehastas veenvalt eestlaste teotaset, sihikindlust ning püüdlust vabaduse poole ja sobis hästi kokku kontrabassi mõõtmega. 34 aastat Juhti elust mõõdus välismaal: Soomes, Saksamaal, Inglismaal, Lätis ja USA-s. Tema laiahaardeline ja mitmekülgne tegevus moodustab kaaluka peatüki maailma 20. sajandi esimese poole muusikaelus.

LIL EESTI. Kes on need oma magamistoas pomisevad digitaalsed pärismaalased?

Noortekultuuri süünd nutite

JANAR ALA
kultuuriajakirjanik

«Eesti lood: Lil Eesti»

Dokumentaalfilm

Režissöör Taavi Arus

Eetris ETV2 täna kell 21.30,
kestus 31 minutit

Ilmesed räägivad. Viimastel aastatel on nad rääkinud paljudest asjadest, aga ka sellest, et Eesti räpis on käimas uus laine ja noored võtavad üle. Kuna režissöör Taavi Arus on teinud õnnestunud dokfilmi «Lil Eesti», mis seda imeasja natuke avada püüab, kõnnime meiega mõned sammud neil heitlikel radadel.

Räägitud on Soundcloudi räpist, räägitud on mõninaräpist. See viimane on natuke vastuolulisem, aga mingis mõttes justkui külgetõmbavam termin. Eelkõige neile, kes tahavad patroniseerida. Ja patroniseerida tahtjaid on, eriti noortekultuuride puhul.

Mõninaräpp seostub justkui noorukitega, kes ei ütle asju välja otse ja selgelt, nagu näiteks äriinimene eeldaks, vaid mõmisedevad midagi segast. Nad justkui ei tahaks kommunikatsioonide, ennast välja anda ja eelistavad pigem jääda lahti kodeerimata. Seda võib seostada ka ealiste, samuti sotsioloogiliste või tehnoloogiliste iseärasustega. Popkultuuriliselt tähenduslik on ta varemgi olnud – mäletame kasvõi 90ndate algusest Nirvana lugu «Smells Like Teen Spirit» ja seda laulvat passiivse olekuga ja võidunud juustega Kurt Cobaini.

Kuid inimesed räägivad edasi ja nad kasutavad sellist sõna nagu «Lil». Teevad selle üle ka natuke nalja, tõgavad, on ironilised. «Lil» tähendab hiphopi-keeles väikest. Oma vanuse poolest ongi see skeene väike, osaliste arvult mitte nii väga. Räägitud on klubis Hollywood toimunud pidudest, mis algasid kell viis õhtul ja lõppesid kell 11.

Väikesed inimesed

Soundcloudi räpiga seostatud suurim nimi on mõistagi nublu, tema Soundcloudi-nimelises muusika levitamise keskkonnas alustas ning seal oma salapärase ja anonüümse imidži väljaja töötas, millest nüüd vaikset

ja järkjärgult loobumas on. Nublu tuli eelmise aasta lõpul välja debüütalbumiga «Café Kosmos», mis kõlab kohati üsna raadioelmarilikult. Kui istuda taksosse ja lasta end sõidutada läbi linna, võib kindel olla, et raadiost tuleb ka mõni nublu lugu.

Tuntumatest nimedest on läbi käinud veel Manna, Yasmin, Pluuto, Mick Moon, Eutanaa\$ia, Marp\$, Clicherik and Mäx jne. Neid kõiki veel taksodes kuulda ei pruugi, kuid mõnda vahel juba küll. Mõned on korporatiivses mõttes astunud sammu edasi, saanud lepingud suuremate plaadifirmadega ja teinud koostööd tuntumate produtsentidega, mõned üldse pildilt ära kadunud.

Räägitud on artistidest nagu Väike Pede või Lil Till, ja mitte ainult nende nimede pärast, vaid sellepärast, et nad on väga noored. Üks «Lil Eesti» peakangelasi Lil Till oli filmimise hetkel 14. Aga nimede pärast ikka ka. Häid nimesid on selles skeenes ette tulnud muidugi veel: Ku\$ikud, Yung Jala\$een, Tiine Rott, Poolpaugu, Lil Prügikast jne.

Tihtipeale jäävad nimed küll ka selleks kõige paremaks osaks ja muusika ei suuda nimede tekitatud ootustele täiel määral vastata. Või siis vastupidi, suudab tekitada horisondi, et seda kõike pole vaja liiga tõsiselt võtta. Nagu üks kohaliku uue räpiskeene keskseid niiditõmbajaid, muusikaajakirjanik Siim Nestor.

Pluss 14 fenomen

Nestor teeb Raadio 2s saadet «Lil Saade» ja korraldab Lil Pidu, mis mõlemad on olulised uue laine räpi kommunikatsiooniplatvormid. Müürilehele on ta kommenteerinud: «Oma parimatel hetkedel on eesti underground-räpp lohakalt funky, jultunud ja äärmiselt hea huumorimeelega. Noorte huumori vaib on kuidagi tervislikult eneseirooniline ja mul on tunne, et ka muu maailma sama muusika võtteid ja stampe «tõlgivad» nad oma muusikasse keel-pöseshoiakuga. Kindlasti ei võta nad ennast liiga tõsiselt ja näivad omavahel konkureerivat selles, kes suudab või julgeb ajukama idee liidri võtta.»

«Lil Eesti» filmis räägib küll Yasmin, et Soundcloud on eilne päev ja Spotify tänane, ning tõmbab joone näiteks enda ja Väikese Pede või Lil Tilli vahe-

Manna oma esimeses muusikavideos «SÖNN».

Raju noortepidu: Lil Till gala.

FOTO: ZBANSKI KINO

le. Ta ütleb ennast asja tõsisemalt võtvat.

Nestor ei mäleta ka, et tema üsna pika muusikaajakirjaniku karjääri jooksul oleks ette tulnud skeenet, mille osalised oleksid nii noored, enamasti alla 18. Lil Pidude vanusepiiranguks pandi alguses pluss 18, siis oli rahvast hõredavõitu. Pluss 16 puhul läks asi juba tihedamaks, pluss 14 aga käivitas fenomeni.

Selle kõige juures leidub muidugi neid, kellele see kõik teeb tuska – tegu olevat täieliku nongsiga, mis reedab traditsioone

ja pole mingi räpp. Mõned leiavad väikeste mõõndusega, et ehk on nad sellise asja jaoks lihtsalt liiga vanad.

Ajalugu taaskäivitus

Algas kõik seal, kus paljud asjad algavad, ehk Ameerikas. Kõigepealt kasutati selliste omadustega muusika kohta sõna trap, hiljem tekkis muid siirdeid ja termineid, kasvõi toosama mumble ehk mõninaräpp. Trap sündis Atlanta getodes ja sõna ise tähendab kohti, kust saab osta illegaalseid narkootikume. Nar-

kootiline, udune, keskmise või aeglasema tempoga jõnkumine, võiks seda iseloomustada. Tal on spetsiifiline rütm ja kõla, ta on äratuntav. Ta suudab tekitada tunde, et olla on üsna cool ja olemata olla ka ilmselt sama cool ja kõigest on tegelikult üsna ükskõik.

Sõnad räpparite suust kukuvad lõdvalt ja hooletult, justkui nad tegelikult ei tahakski väga välja tuldud saada. Sellest moodustub tihtipeale mingisugune poolde keele-eelne supp, mille puhul sõnade tähendus pole kuigi oluline, piisab märksõnadest, ja hääl on pigem kasutusel kui üks rütmiline element teiste hulgas. Vokaal asub sageli kusagil laulmise ja räppimise vahepealsetes olekus ning on lastud läbi autotune'i-nimelise häält moonutava robo-masina.

Kui 2000ndaid iseloomustas muusika mõttes eelkõige retro ja rock, võib 2010ndaid laias laastus nimetada mõninaräpi ajaks. 2000ndatel sai kultuuri seisukorra diagnoosimisel jälle ajaloo lõpust ja lõputust taaskasutusest

KOMMENTAAR

ETV häbeneb Eesti elu? Miks muutis ETV dokfilmi
«Eesti lood: Lil Eesti» linastumise kanalit ning kellaega?HENDRIK ALLA
toimetaja

Siin on teile intellektuaalne väljakutse: vaadake täna õhtul kell 21.30 ETVst «Eesti lugude» sarja kuuluvat Taavi Aruse dokumentaalfilmi «Lil Eesti». Vaadake ja proovige aru saada, mis sundis ERRi üht filmi nende oma «Eesti lugude» sarjas maha võtma tavaliselt ajalt ETVs prime time'il (esmaspäeviti kl 20) ja pistma selle märksa väiksema vaadatavusega ETV2 hilisele ajale. Seda enam, et Aruse film on seekordsest «Eesti lugude» satsist kõige säravam.

Produtsent Ivar Murdi sõnul ERR oma otsust ei põhjenda, ja hea vist ongi; see kõlaks üsna piinlikult. Aruse filmid on sellist tõrumist ERRis varemgi kohanud, näiteks dokfilme Berliinis elanud Eesti punkarist «Pets ja Berliin» (2018) ning «Õiglased» (2020) indie-filmitegijast Toomas Ariast tabas sama saatus. Niisiis, noorsookultuur ja peavoolukultuuri äärealadele jäävad nähtu- sed tuleb ERRis laiaade vaatajamaadest eest ETV2 tõsta. Muidu äkki keegi vaatata. Üldse ei pääsenud ERRi eetrisse Manfred Vai-

nokivi film Linnar Priimäest «Mephistopheles», kuuldavasti põhjuseks kangalase konjakilembus. Aga mida sobib ETVs prime time'i võõndis näidata? Näiteks seda, kui «Õnne 13» joodikud Lätist viina toovad ja seda joo- vad. Vat see on tõeline Eesti elu, kõigile hingelähedane ja arusaadav. Aga kui intellektuaal pitsi konjakit võtab, siis on see hirmutav ja arusaamatu. Ja ärge tulge seletama, et «Õnne 13» on paljalt fiktsioon. Allan, Alma jt on juba rohkem eestlased kui paljudki, kel- lel paberist pass taskus.

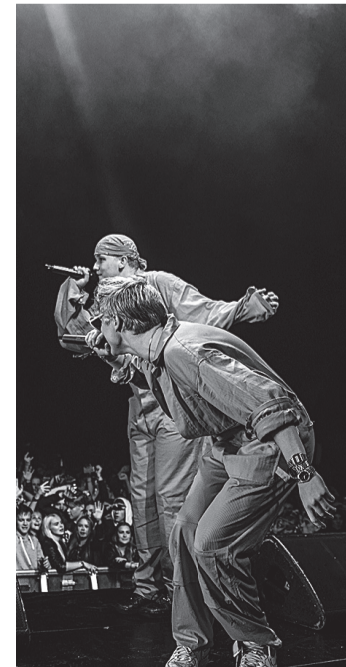
Veel on oluline näidata, kuidas ja mida Eesti iidoliid suusatajad endale valgetes kaubikutes süstivad. Või kuidas alaealisest tehti tippspordi rahamasin ja siis lahutusloo musta pesu ETV ekraanil avalikult pesti. Tõsi, sinna ette oli kleebitud hoiatus: «Saade võib sisaldada häirivaid stseene». Aga äkki oleks selle ühe «Pealtnägija» kah erandkorras ETV2 ja hili- sseesse võõndisse paigutanud?

ERRist võib ka aru saada, nad said ju hiljuti piinliku 1200-eurose trahvi,

sest näitasid 2001. aastal Cannes'i filmifestivalil pärjatud Michael Haneke «Klaveriõpetajat». Näitasid 25 minutit liiga vara ega vist ka hoiatanud: «Ettevaatust, film võib sisaldada kunstilisi kujundeid».

Nende näidete põhjal näeme, et Eesti on Kurt Vonneguti loomingust tuttav Midland City, maailma urruauk. Koht, mille eriliseks uhkuseks oli see, et üks mees tahtis seal oma tütrest teha paadi päramootori («Tšempionide eine», e.k 1978).

Marp\$, Clicherik ja Mäx Club Hollywoodis aktsioonis.

FOTO: ZBANSKI KINO